

teri služi. Veliko gradiva je takega, da je lahko dragoceno za eno knjižnico, medtem ko je za drugo brez vrednosti. Tudi individualno raziskovalno delo fakultetnih učiteljev dostikrat terjajo nabavo takega gradiva, ki v objektivnem pogledu ne more biti dosti vredno. Nadaljnja posebnost univerzitetnih knjižnic so darila in zapuščine posameznih fakultetnih delavcev in darila sorodnih institucij. Spričo takih posebnih potreb in značilnosti fakultetnih knjižnic obstoji nevarnost, da se ob ozko specializiranem gradivu zanemarijo splošna temeljna dela za neko področje, in prav za ta mora skrbeti bibliotekar v fakultetni knjižnici. Poleg osnovnih priločnikov, monografij, periodik itn. je treba dajati še poseben poudarek nabavi bibliografskega in referenčnega tiska. Avtor članka si je za merilo izbral 66 naslovov del, ki po njegovi presoji predstavljajo temeljni fond sleherne univerzitetne knjižnice (v glavnem gre tu prav za bibliografije in enciklopedije, ki so nato še posebej in z anotacijami navedene v dveh dodatkih na koncu članka), in s temi deli je skušal testirati vrednost in aktualnost obravnavanih štirinajstih knjižnic. Pri tem je upošteval predvsem potrebe pedagoško-znanstvenih delavcev in študentov višjih stopenj, torej takih porabnikov knjižnic, ki se ukvarjajo s samostojnim raziskovalnim delom. Tu je moral avtor ponovno ugotoviti veliko razliko med strokami tudi v tem, da za nekatere (npr. za kemijo) obstoje podrobne in tekoče bibliografije, medtem ko nad drugimi področji (kot so npr. humanistične in družbene vede) takega bibliografskega pregleda ni. Tudi za nekatere stroke (npr. za fiziko) prihajajo v poštev predvsem izsledki zadnjih desetih let, medtem ko prej omenjeni področji časovno ni mogoče omejevati; tu mora bibliotekar celo skrbeti za nabavo takih antikvarnih del, ki so za neko specialno knjižnico posebej zanimiva. Ob sklepu članek ugotavlja, da je na obeh straneh Atlantika le malo bibliotekarjev,

ki bi mogli dovolj svojega časa posvečati izbiri knjig; zato predlaga, naj bi univerzitetne knjižnice nastavlale bibliotekarje — specialiste za posamezna področja, ki bi usmerjali nabavno politiko, pri tem ko bi vzdrževali pregled nad novimi publikacijami iz svoje stroke, pa tudi čim tesnejše stike s pedagoško-znanstvenim osebjem na univerzi. Kljub svoji omejitvi na anglo-ameriško področje pri naša pričujoči članek dovolj zanimivih podatkov in pobud, da so vredne premisleka tudi glede na univerzitetne knjižnice drugod.

Katarina Bogataj

Nachrichten für Dokumentation. Zweimonatsschrift für Forschung und Praxis der Dokumentation. Frankfurt a. M., XXI/1970, št. 1—6, (XXIV) + 284 + B 58 str. + 4 str. corr. 4°.

Kot v prejšnjih je tudi v lanskem letniku večina člankov posvečena ozkim specialnim vprašanjem informatike tako na teoretičnem kot na praktičnem področju. G. Wersig in K. H. Meyer-Uhlenried nadaljujeta v dveh člankih razpravo iz prejšnjega letnika o terminoloških poskusih v informatiki. Več člankov razpravlja o teoretskih osnovah dokumentacijskih sistemov ter o metodah njihovega testiranja za presojo in vrednotenje sistemov. Bolj konkretni so članki, ki obravnavajo probleme posameznih vrst dokumentacije (filozofske, lingvistične ipd.). Predvsem praktični, dasi tudi teoretični, pa so članki, ki razpravljajo o tezavrih in z njimi povezanih problemih; kodifikacija pojmovnih gesel je v tesni zvezi z nadaljnjim razvojem stvarne klasifikacije tudi v bibliotekarstvu, pa zato ne bo odveč, če se poročilo o reviji dotakne predvsem teh vprašanj.

V tej zvezi naj omenimo najprej poročilo A. Gessela o drugem FID-seminarju, ki je bil od 1. do 5. junija 1970 v Frankfurtu in je razpravljalo o mestu decimalne klasifikacije v sistemih avtomatske obdelave podatkov (str. 170—171). Na seminarju so vzbu-

dila posebno pozornost predavanja, ki so se ukvarjala s primerjavo UDK in tezavrov ter s problemi, ki izvirajo iz strukture UDK. Postavljena je bila zahteva po koreniti spremembi te strukture (H. Arnzt, B. Vickery), prikazana pa tudi možnost, kako UDK prilagoditi novim zahtevam informatike (M. Rigby, I. Dahlberg). Ker bo letos konferenca FID o tej problematiki pri nas v Jugoslaviji, je morda tudi zato primerno, da se поблиže seznanimo z nekaterimi predlogi seminarja v Frankfurtu, kot so razvidni iz člankov sodelavcev na seminarju, posebej priobčenih v reviji.

Helmut Arnzt izhaja v svojem članku »DK — fasetna klasifikacija« (str. 139—142) iz dejstva današnje dvojnosti v informatiki: klasifikacije — tezavri; prve se posvečajo predvsem sistemskim vprašanjem ter so jim terminološki problemi drugotnega pomena, nasprotno pa se drugi ukvarjajo predvsem s kodifikacijo terminov za posamezne kategorije znanja. Če bi tezavri za posamezna strokovna področja ustrezali specifično njim ustreznim fasetam v UDK-sistemu, bi omenjena dvojnost ne samo odpadla, ampak bi tudi UDK-sistem postal resnično univerzalen. O univerzalnosti sistema UDK res težko govorimo ob dejstvu, da na primer kar 75 odstotkov terminov iz Evratom-tezavra in dobra polovica terminov iz Test-tezavra v UDK ni zajetih; pri tem ne gre le za posamezne predmete, marveč tudi za predmetne skupine, ki jih UDK ne upošteva, v tezavrih pa so nadrobno obdelane. Po drugi strani pa je v UDK cela vrsta predmetov, ki v določene skupine ne spadajo, ali predmetov, ki lahko spadajo še v druge skupine, pa skupin, ki po nobeni logiki ne spadajo v določene razrede itd. Tem pomanjkljivostim je po mnenju avtorja pglavitni vzrok v pretirani zavzetosti UDK za sistemsko urejanje, zlasti pa v nesmiselni skrbi UDK za hierarhično zgradbo sistema. Sistemsko preokupacija UDK naj bi se omejila zgolj na strokovne skupine in podskupine, nadaljnjo razporeditev

predmetov in vidikov pa naj bi oskrbela fasetna struktura UDK.

Te načelne postavke je konkretno zbirala Ingetraut Dahlberg v razpravi: O možnostih preureditve DK (str. 143—151). Protokol Unisista (univerzalni sistem informacij) iz januarja 1970 ugotavlja, da nimamo priporočljivega univerzalnega klasifikacijskega sistema. Tudi UDK ni tak sistem, vendar bi po mnenju avtorice lahko tak postal, če bi ga na novo in enotno uredili. Najprej bi bila potrebna nova razporeditev strokovnih skupin in podskupin (za glavna in podrejena strokovna področja) na osnovi Ranganathanove fasetne analize in drugih modernih klasifikacijskih raziskav. Avtorica meni, da bi za notacijo glavnih in podrejenih strokovnih področij zadostovalo štirištevlično število, in predlaga novo notacijo in razporeditev strokovnih področij v te skupine in podskupine: 1 Strukturne vede (matematika, statistika, kibernetika itd.); 2 Geovede (fizika, kemija, geologija itd.); 3 Biologija (botanika, zoologija, biofizika itd.); 4 Uporabne vede biologije (medicina, veterina, poljedelstvo itd.); 5 Antropologija (človek in zemlja: etnologija, zgodovina, zemljepis itd.); 6 Družbene vede (človek med ljudmi: politika, pravo, gospodarstvo itd.); 7 Inženirstvo (prometna tehnika, gradbena tehnika itd.); 8 Informacijske vede (muzeologija, arhivistika, bibliotekarstvo, dokumentacija, komunikacije itd.); 9 Duhovne vede (literatura, umetnost, glasba, filozofija, teologija itd.).

Za nadaljnjo klasifikacijsko razporeditev samih področij pa predlaga avtorica fasetno strukturo, kakršno uporabljajo že mnogi tezavri in tudi DK-sistemu ni tuja, saj praktična uporaba splošnih in posebnih privesnih vrstilcev ni drugega kot možnost prostega kombiniranja vedno znova ponavljajočih se kategorij; tem kategorijam je treba zagotoviti le enotnost uporabe na vseh strokovnih področjih, pa čeprav se bo specialna vsebina teh kategorij od področja do področja spreminjala in čeprav ne-

katere kategorije na posameznih področjih ne bodo zastopane; bistveno je, da ima ena in ista kategorija za vsako področje vedno isto mesto. Tako mesto imajo v UDK le splošni privesni vrstilci, posebni privesni vrstilci pa so veljavni le za določene skupine, pa čeprav se ponavljajo v raznih skupinah. Po načelu »pretrgane razdelitve« (v nasprotju s hierarhično) naj bi splošnim kategorijam določili posebne fasete, uporabljive za vsa strokovna področja v preurejeni UDK, predstavljali pa naj bi jih ti-le posebni pomožni vrstilci: .01 teoretične raziskave (splošni problemi stroke); .02 predmeti (deli, komponente itd.); .03 procesi (postopki, metode, opravila itd.); .04 pridevki (pritičke, lastnosti, znaki itd.); .05 (začasno prosto mesto); .06 urejanje (organizacija, orientacija, status itd.); .07 odnosi (notranji, zunanji itd.); .08 determinacija (funkcija, vpliv, učinek, uporaba itd.); .09 sodba (vrednotenje itd.). — Za lažje razumevanje razlike med prejšnjo in novo razporeditvijo in notacijo v UDK naj navedemo primer: zavode za alkoholike navaja sedanja UDK na dveh mestih, v skupini 17 (etika) z vrstilcem 178.6 in v skupini 72 (arhitektura) z vrstilcem 725.65; nobenega sledu pa ni o tem predmetu v skupinah zdravstvo, rehabilitacija, sociologija, psihologija, dasi je jasno, da predmet sodi tudi v te skupine. V novi UDK bi omenjeni predmet dobil le fasetno oznako .02... (kategorija predmetov), ne glede na skupino ali njeno hierarhično zgradbo; kot privesni vrstilec se bo ta fasetna oznaka dodajala osnovnim vrstilcem tistih strokovnih skupin, kjer bo pač ta predmet nastopil.

Kaj pa s splošnimi privesnimi vrstilci za kraj, čas, vidik, jezik, raso, osebo in obliko? Nekatere od teh splošnih kategorij bi lahko ostale tudi v novi UDK s spremenjeno ali prilagojeno notacijo; nekatere pa bi kazalo upoštevat v samostojni skupini, zlasti takrat, ko je posebej poudarjena splošnost obravnave o predmetu. Ta skupina bi bila označena z 0 (ki zato

zgoraj ni navedena) in bi imela na primer te podskupine: 01 (naravni zakoni, matematični zakoni, algoritmi, formule itd.); 02 (snovi, materiali itd.); 03 (rastline); 04 (živali); 05 (osebe); 06 (zavodi, organizacije); 07 (proizvodni tehnike); 08 (dokumenti) ali podobno. — Taka bi bila v grobih obrisih paradigmatična (oblikovna) zgradba nove UDK; sintagmatična (pomenska) zgradba v sestavljenih vrstilcih pa bi ohranila bistvene prvine tako semantičnih kot sintaktičnih odnosov z nekaterimi poenostavitvami in dopolnitvami v notaciji.

Ob koncu svoje obširne razprave se avtorica dotakne še vprašanja o izdaji nove UDK. Njena splošna izdaja bi res predstavljala problem, ki pa ne zasluži večje skrbi kot »mundanum« in njegova že davno preživela enciklopedičnost; kratka, splošna izdaja nove UDK ni potrebna (prim. tudi H. Arnzt v navedenem članku). Pač pa bodo potrebne posebne izdaje v taki ali podobni obliki: izdaja A naj bi vsebovala le strokovna področja z vsemi splošnimi privesnimi vrstilci in s skupino O (za splošne javne knjižnice); izdaja B bi imela poleg vsebine v izdaji A še prvo in drugo stopnjo (po obsegu notacije) posebnih privesnih vrstilcev (za znanstvene knjižnice); izdaja C bi bila popolna izdaja vseh splošnih in posebnih privesnih vrstilcev; izdaja D pa bi bila namenjena posameznim glavnim skupinam, enemu ali več strokovnim področjem, z dodatkom izdaje A ali B, oziroma brez dodatka ob souporabi izdaje C (za specialne knjižnice in dokumentacijske službe).

Ker smo se v poročilu obširneje zadržali ob novih klasifikacijskih iskanjih, naj za konec le omenimo kratic, a zelo izčrpen članek Jutte Schön, ki poroča »O tezavru tehničnih in znanstvenih izrazov« (Thesaurus of Engineering and Scientific Terms — TEST, str. 110—113), ki ga je izdal EJC (Engineers Joint Council) leta 1967 v New Yorku.

Stanislav Kos